औपशमिकक्षायिकौ भावौ मिश्रश्च जीवस्य स्वतत्त्वमौदयिक-पारिणामिकौ च।।१।।

૧. ઔપશમિક ભાવઃ (૨ ભેદ)

કર્મના ઉપશમના કાળમાં થવાવાળા જીવના ભાવને ઔપશમિક ભાવ કહેવાય છે.

	ભાવ	ગુણ	ગુણસ્થાન	કર્મ
૧	ઔપશમિક સમ્યગ્દર્શન	શ્રદ્ધા	૪-૧૧ ગુણસ્થાન	દર્શનમોહનીય અને ચારિત્રમોહનીય કર્મનો ઉપશમ
૨	ઔપશમિક ચારિત્ર	ચારિત્ર	૧૧ ગુણસ્થાન	ચારિત્રમોહનીયની ૨૧ પ્રકૃતિનો ઉપશમ

પ્ર. ૨૧ ચારિત્રમોહનીય કર્મની પ્રકૃતિઓ કઈ છે?

ઉ. ૪ અપ્રત્યાખ્યાનાવરણીય કષાય

૪ પ્રત્યાખ્યાનાવરણીય કષાય

૪ સંજ્વલન કષાય

૯ નોકષાય

૨૧

૨. ક્ષાયિક ભાવ: (૯ ભેદ)

કર્મના ક્ષયના કાળમાં થવાવાળા જીવના પરિણામને ક્ષાયિક ભાવ કહેવાય છે.

	ભાવ	ગુણ	ગુણસ્થાન	કર્મ
૧	ક્ષાયિક દર્શન	દર્શન	૧૩-૧૪ અને સિદ્ધ દશા	દર્શનાવરણીય કર્મનો ક્ષય
૨	ક્ષાયિક જ્ઞાન	જ્ઞાન	૧૩-૧૪ અને સિદ્ધ દશા	જ્ઞાનાવરણીય કર્મનો ક્ષય
૩	ક્ષાયિક સમ્યક્ત્વ	શ્રદ્ધા	૪ થી સિદ્ધ દશા સુધી	દર્શનમોહનીયની ૩ અને ચારિત્રમોહનીયની ૪ = ૭ પ્રકૃતિનો ક્ષય
૪	ક્ષાયિક ચારિત્ર	ચારિત્ર	૧૨,૧૩,૧૪ અને સિદ્ધ દશા	ચારિત્રમોહનીયની ૨૧ પ્રકૃતિનો ક્ષય
૫	ક્ષાયિક દાન, લાભ, ભોગ, ઉપભોગ, વીર્ય	દાન, લાભ, ભોગ, ઉપભોગ, વીર્ય	૧૩-૧૪ અને સિદ્ધ દશા	અંતરાય કર્મનો ક્ષય

૩. ક્ષાયોપશમિક ભાવ: (૧૮ ભેદ)

કર્મના ક્ષયોપશમના કાળમાં થવાવાળા જીવના ભાવને ક્ષાયોપશમિક ભાવ કહેવાય છે.

	ભાવ	ગુણ	ગુણસ્થાન	કર્મ
૧	૩ દર્શન (ચક્ષુ, અચક્ષુ, અવધિ)	દર્શન	૧-૧૨	દર્શનાવરણીય કર્મનો ક્ષયોપશમ
૨	૩ અજ્ઞાન (કુમતિ, કુશ્રુત, કુઅવધિ)	જ્ઞાન	૧,૨,૩	જ્ઞાનાવરણીય કર્મનો ક્ષયોપશમ / દર્શનમોહનીયનો ઉદય
૩	૪ જ્ઞાન (સુમતિ, સુશ્રુત, સુઅવધિ, મન:પર્યાયજ્ઞાન)	જ્ઞાન	૪-૧૨	જ્ઞાનાવરણીય કર્મનો ક્ષયોપશમ / ૩ પ્રકારના દર્શનમોહનીય અને ચારિત્રમોહનીયનો અનુદય
૪	ક્ષાયોપશમિક સમ્યગ્દર્શન	શ્રદ્ધા	૪-૭	દર્શનમોહનીય અને ચારિત્રમોહનીયનો ક્ષયોપશમ
૫	ક્ષાયોપશમિક ચારિત્ર	ચારિત્ર	૬-૧૦	ચારિત્રમોહનીય કર્મનો ક્ષયોપશમ
૬	સંયમાસંયમ	ચારિત્ર	૫	ચારિત્રમોહનીય કર્મની અનંતાનુબંધી અને અપ્રત્યાખ્યાનાવરણીય પ્રકૃતિનો અનુદય તથા પ્રત્યાખ્યાનાવરણીય અને સંજ્વલન પ્રકૃતિનો ઉદય
૭	ક્ષાયોપશમિક દાન, લાભ, ભોગ, ઉપભોગ, વીર્ય	દાન, લાભ, ભોગ, ઉપભોગ, વીર્ય	૧-૧૨	અંતરાય કર્મ નો ક્ષયોપશમ

૪. ઔદયિક ભાવ: (૨૧ ભેદ) કર્મના ઉદયના નિમિત્ત થી થતાં જીવના ભાવને ઔદયિક ભાવ કહેવાય છે.

	ભાવ	ગુણ	ગુણસ્થાન	કર્મ
૧	૪ કષાય (ક્રોધ, માન, માયા, લોભ)	ચારિત્ર	૧-૧૦	ચારિત્રમોહનીય કર્મનો ઉદય નિમિત્ત છે.
૨	૪ ગતિ	-		ગતિનામ કર્મનો ઉદય નિમિત્ત છે.
	દેવ		૧-૪	
	નરક		૧-૪	
	તિર્યંચ		૧-૫	
	મનુષ્ય		૧-૧૪	
૩	૩ વેદ (સ્ત્રીવેદ, પુરુષવેદ, નપુસંકવેદ)	ચારિત્ર	૧-૯ ગુણસ્થાન સુધી. પછી અપગત વેદી કહેવાય છે.	ચારિત્રમોહનીય કર્મની નોકષાય પ્રકૃતિનો ઉદય નિમિત્ત છે.
૪	૬ લેશ્યા (કૃષ્ણા, નીલ, કાપોત, પીત, પદમ, શુક્લ)	યોગ/ચારિત્ર	૧-૧૩ કષાય: ૧-૧૦ યોગ : ૧-૧૩	ચારિત્રમોહનીય અને શરીર નામ કર્મનો ઉદય નિમિત્ત છે.
૫	મિથ્યાત્વ	શ્રદ્ધા	૧-૨-૩	દર્શનમોહનીયનો ઉદય નિમિત્ત છે.
૬	ઓદયિક અજ્ઞાન	જ્ઞાન	૧-૧૨	જ્ઞાનાવરણીય કર્મનો ઉદય નિમિત્ત છે.
૭	અસંયમ	ચારિત્ર	૧-૪	ચારિત્રમોહનીય કર્મનો ઉદય નિમિત્ત છે.
૮	અસિદ્ધત્વ	-	૧-૧૪	૪ અઘાતિ કર્મની બાકી રહેલી પ્રકૃતિનો ઉદય નિમિત્ત છે.

૫. પારિણામિક ભાવ: (૩ ભેદ) કર્મોપાધિ નિરપેક્ષ શુદ્ધભાવને પારિણામિક ભાવ કહેવાય છે.